

Yayın Adı Hürriyet Pazar Keyif
Referans No 21392687
Renk Renkli

Yayın Tarihi 24.03.2013
Etki Tarafsız
STxCM 302,61

Küpür Sayfa 1
Tiraj 427985
Sayfa 12

12

Haritanın sözlükteki tanımında; 'Yeryüzünün bir kısmının veya tamamının belirli oranlarda küçültülüp işaretlenerek bir düzlem üzerine gösterimi' gibi herkesin bildiği bir cevap vardır. Teknoloji veya uydudan çekilen bir fotoğraf sayesinde bu düzlem üzerindeki gösterime güvenerek yola çıkabiliyoruz. Ama bundan 500 yıl öncesi nasıldı? Hatta daha da geriye gitmemiz gerekiyor, 8000 yıllık gibi bir geçmişe... Haritalar nasıl çiziliyordu? Adım adım gezildiğini varsaysak bile kuşbakışı bakmadığın bir şeyin tam olarak şeklini çizmek... Akıl almaz bir şey...

Piri Reis'in 1513 yılında yaptığı ilk dünya haritasında Atlas Okyanusu, İber Yarımadası, Afrika'nın batısı ile yeni dünya Amerika'nın doğu kıyılarını kapsayan üçte birlik parçanın günümüzdeki haritalarla örtüşmesi bizi 500 yıllık gizemin içerisine hapsediyor. Bu tarihe daha geniş kapsamda bakmak ve bu gizemin 500. yılını kutlamak için Yalçın Balcı küratörlüğünde ve Prof. Mustafa Kaçar'ın başkanlığında açıldı 'Piri Reis ve 1513 Dünya Haritası: 500 Yıllık Gizemi' sergisi. İçerisinde Piri Reis öncesi dünya bakışını, 1513 Dünya Haritası'nın özelliklerini, 1929'dan günümüze haritanın hikâyesini anlatıyor.

16. YÜZYIL ÖNCESİ İNSANOĞLUNUN DÜNYAYA BAKIŞI

Sergi, M.Ö. 1500'lerde resmedilmemiş maden ocaklarını gösteren mali nitelikteki haritalarla, daha doğrusu kil tabletlerle başlıyor. Yalçın Balcı, günümüz anlayışıyla ve teknolojisıyla kil tabletlere 'harita' demenin çok zor olduğunu ve sadece resmettiklerini vurguluyor. Dördüncü yüzyıldaysa Roma dönemine ait 'Tabula Peutingeriana' haritasının önem taşıdığını belirtiyor: "Bizans'ın yol ağları 10 metre uzunluğundaki haritada gösteriliyor. Zamanla ortaçağ haritacılığında efsanelerin ve dogmaların etkilerini görüyoruz, özellikle İslam egemenliğinin. Her şeyin kalbi genellikle Anadolu, Mezopotamya ve Akdeniz'de. 9. yüzyılda Halife El-Me'mun'un dünya haritası, İslamın etkisinden dolayı şekilden ziyade kaligrafik özelliklerin nasıl ön plana çıktığını gösteriyor. Bu da çizimlere günümüzde haritadan çok tablo özelliği kazandırıyor. Bu zamana kadar olan haritalarda sadece şekil değil, Kuzey-Güney anlayışı da günümüze göre ters."

Yeniçağın başında Rönesans bilim anlayışı haritacılığa yeni bir ivme getirdi. Yeni keşifler, yeni kıtaların bulunması harita yapımında sağlıklı çizimler için uygun ortam hazırlamıştı. Bu yüzyılın başında Piri Reis'in haritası geliyor. Piri Reis okyanusa çıkmadan, 30 civarındaki haritaya referansla bulunarak 1513 Dünya Haritası'nı yaptı. Referansların bir kısmı 10-15. yüzyıl arasma ait. Aynı zamanda Kristof Kolomb, Büyük İskender Dönemi, M.Ö. 1500'lerde de inerek Hz. Süleyman'ın kaynaklarından yararlandığını belirtmiş

Piri Reis'in 500 yıllık gizemi

UNESCO'nun desteği, İstanbul Exhibitions ve Boyut Yayın Grubu tarafından gerçekleştirilen 'Piri Reis ve 1513 Dünya Haritası: 500 Yıllık Gizemi' sergisi 31 Mayıs'a kadar MSGSÜ Tophane-i Amire Kültür ve Sanat Merkezi'nde devam edecek. Piri Reis'in ilk dünya haritasının 500. yılı derin bir tarihle anılıyor.

Merve Dalar
mervedalar@gmail.com

Amerika'nın doğu ve Afrika'nın batı kıyılarını gösteren bu harita, Antarktika kıtasının buzullardan arındırılmış halini gösteriyor. Halbuki Antarktika'nın buzullardan arındırılmış hali en az M.Ö. 9000 dönemine dayanıyor. Prof. Charles Hapgood, Piri Reis'in antik uygarlıklara ait haritalardan yararlandığını düşünüyor. Haritanın üzerine kıtaların bulunmasıyla ilgili, Kristof Kolomb'un

nasıl Amerika'ya geldiğini, nasıl isimlendirdiğine dair Piri Reis kısa kısa notlar düşmüş. Haritanın en ilgi çekici kısmı, Piri Reis'in haritanın köşesinde haritayı nasıl yaptığını anlatması. Aynı zamanda haritanın üzerinde adaları, adalardaki canlıları, mitolojileri anlatan kısımlar da var. Haritanın diğer bir önemli özelliği ise, o güne kadar ulaşılamamış bölgeleri boş bırakması. Hayali bir şeylerle doldurmak yerine boş bırakılmış ve ikinci haritasında bu boş bırakılan yerleri doldurduğunu görüyoruz. Prof. Murat Kaçar bu durumun ona tam bir bilimadamı kafası kazandırdığını, objektif bir şekilde ilerlediğini vurguluyor.

HARİTAYI NASIL YAPTI?

Prof. Murat Kaçar, "Kesinlikle Piri Reis, dünyayı ölçeklendirmiş gibi görmekte. Amerika'nın doğu ve Afrika'nın batı ucunun birbirine olan mesafesini bu kadar dakik bir şekilde bulmuş olması şaşırtıcı. Enlem, boylam çizimleri yok gibi görünüyor ama gizli gizli var" diye açıklama yapıyor. Murat Kaçar, haritadaki notların bazı bölümü eksik olmasına rağmen Piri Reis'in bu haritayı nasıl yaptığını dair olan açıklamasını Türkçeye çeviriyor: "Bu haritayı nasıl yaptığını anlatmak istiyorum. Bu haritanın benzeri kimsede yoktur, ben bunu bu hale getirdim. Özellikle İskenderiye zamanındaki şekillenmiş haritalardan bilinen yeryüzü anın içinde malumdur. Müslümanlar bu haritalara coğrafya derler. Sekiz coğrafya ve bir Garbi Hind (Amerika) haritasından varup Portakal (Portekizlerin) şimdi yazmış oldukları haritalardan Hint ve Çin diyan... Biri de Kolomb tarafından yapılan haritadır. Bu kıyasla haritaları önüme koydum ve bu haritayı yaptım. Şöyle ki bu haritalar denizciler arasında ne kadar doğru biliniyorsa, benim yaptığım da onlara dayalı olduğu için o kadar doğrudur."

Ancası Kemal Reis ile denizcilğe başlayan Piri Reis, 1487-93 yılları arasında Akdeniz'de korsanlık yapmıştı ve onun dışında yine birçok kez seferlere katılmıştı. Akdeniz'i tamamen gezdiği, çok iyi bildiği için Akdeniz haritalarını kıyı kıyı, hatta denizde görünün ve görünmeyen sığırları vererek çizmiş. Şergide Piri Reis'in harita bilgisini daha derin görebilmek için Piri Reis'in yazdığı 'Kitab-ı Bahriye' den seçilen haritalar kullanılarak Akdeniz coğrafyası ele alınmış. Piri Reis'in doğduğu yerden Gelibolu'dan başlanıp, saat istikametinin tersi yönünde giderek Kahire'ye bitiriliyor.